

KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
| A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT

***A nagyszülő erőforrás a család számára,
ahogy a család is erőforrás az idősek számára***

2022. szeptember

www.koppmariaintezet.hu

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
A kutatás bemutatása	4
A minta jellemzői.....	4
Az idősek és a fiatalok kapcsolata	5
Nagyszülők a családban	8

Vezetői összefoglaló

- Tízből kilenc felnőtt nyilatkozta azt, hogy alapvetően jól megértik egymást a saját családjukban az idősebbek és a fiatalok (91%), a családokban szoros a kapcsolat a nemzedékek között: a családok háromnegyedében (74%-a) a család idősebb és fiatalabb tagjai legalább heti szinten találkoznak.
- A családon belül a fiatalok és az idősek kölcsönösen támaszkodhatnak egymásra, hiszen a válaszadók kétharmada (66%) nyilatkozott úgy, hogy az idősek támogatják a fiatalabb családtagokat és közel ugyanennyien állították, hogy a fiatalokra is számíthatnak az idősebbek.
- Tíz felnőttből kilenc nyilatkozta azt, hogy családjukban az unokák és a nagyszülők kapcsolata kifejezetten jó (90%), és a családok 78%-ában a gyermeknevelésben is aktívan részt vállalnak a nagyszülők.
- A válaszadók elsöprő többsége, 95%-a nyilatkozott úgy, hogy egy gyermeknek jó, ha vannak nagyszülei, 98% szerint pedig a nagyszülők számára az unoka egyértelműen örömforrást jelent.
- Tízből nyolc válaszadó szerint az a legjobb a gyermeknek, ha legalább hetente tud találkozni a nagyszüleivel.
- 10-ből 9 felnőtt nyilatkozta azt, hogy a gyermeknevelésben a nagyszülőknek is fontos szerepük van (91%).
- A kisgyermeket nevelők közül szinte mindenki egyetért azzal, hogy a gyermeknevelésben a nagyszülőknek fontos szerepe van (97%).
- Tíz válaszadóból 6 egyetért azzal, hogy egy gyermek számára ideális, ha többgenerációs családban él, ahol a szülők a nagyszülőkkel együtt nevelik a gyermeket (61%).

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

A kutatás bemutatása

A KINCS kutatásában megvizsgáltuk az emberek véleményét a különböző családtípusokról, valamint a fiatalok és az idősek kapcsolatáról. Az országos adatfelvétel telefonos kérdőíves (CATI) módszerrel, 1000 fő megkérdezésével történt. A minta reprezentatív a 18 évnél idősebb magyar lakosságra nem, életkor, településtípus, valamint iskolai végzettség szerint.¹

A minta jellemzői

A kutatás adatfelvétele 2022. szeptember 8-16. között zajlott. A 18 éves és idősebb népesség körében készült 1000 fős reprezentatív minta 47%-át tették ki a férfiak, 53%-át a nők. A válaszadók közel egyharmada (31%) 60 évnél idősebb, 18%-uk 18-29 éves, 17%-uk 30-39 év közötti, és 19%-uk pedig a 40-49 év közötti korcsoportba tartozik. Legkevesebben az 50-59 év közöttiek voltak (15%).

A válaszadók 45%-a alapfokú, 34%-a középfokú, 21%-a pedig felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Családi állapot szerint vizsgálva 47% házasságban, 20% egyedülálló, 15% élettársi kapcsolatban élő, 10% özvegy, 7% pedig elvált.

A válaszadók 18%-a Budapesten, 20%-a megyeszékhelyen vagy megyei jogú városban, 33%-a egyéb városban, 29%-a pedig községben vagy faluban él. Az adatfelvétel során a válaszadók közel háromnegyede, 72%-a mondta azt, hogy van gyermeke. 28% az egy gyermeket, 42% a két gyermeket, s további 24% a három vagy több gyermeket nevelők részaránya. A gyermekes válaszadók 42%-ának volt 18 év alatti gyermeke az adatfelvétel idején.

A mintában az egyedül élők aránya 17%. A több fős háztartásban élők 47%-a házastársával, 40%-a gyermekével/gyermekével, 15%-a élettársával és 15%-a szüleivel él. Testvérével a válaszadók 7%-a, nagyszüleivel pedig 2%-a él egy háztartásban. A legtöbben kétfős háztartásban élnek (36%), őket követik a négy vagy több fős (25%), majd a háromfős (22%) háztartások.

Foglalkoztatás tekintetében azt láthatjuk, hogy a válaszadók 59%-a dolgozik, 28%-a nyugdíjas, 5%-a munkanélküli, 4% CSED-en, GYES-en, GYED-en, GYET-en van (kisgyermekesek), 3% pedig a tanulók aránya.

¹95 %-os megbízhatósági szint és 1000 fős mintanagyság esetén a maximális mintavételi hiba 3,1%. A szignifikancia megállapításához Pearson féle khi-négyzet tesztet használtunk. A missing értékek is bekerültek az elemzésbe.

KINCS

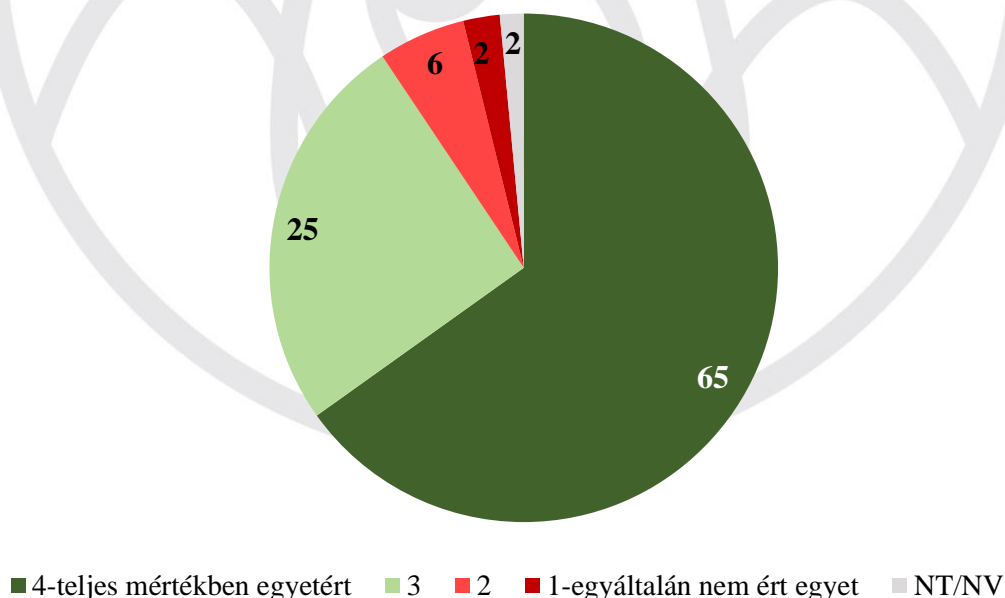
KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

Az anyagi helyzetüket illetően a válaszadók 44%-a nyilatkozta azt, hogy beosztással jól kijön a jövedelméből, 30%-nak éppen elég a havi jövedelme, és 14% azok aránya, akik gondok nélkül élnek. A hónapról-hónapra anyagi gondokkal küzdők aránya 10%, a nélkülözések között élők pedig 2%. A kutatásban részt vevők 76%-nak nem változott, 13%-nak nőtt, további 9%-nak pedig csökkent a jövedelme az elmúlt egy hónapban.

Az idősek és a fiatalok kapcsolata

A kutatás az idősek és a fiatalabb generációk kapcsolatát vizsgálta. A jó kapcsolat egyik legfontosabb eleme, hogy mennyire értik meg egymást az emberek. Vizsgálatunkból kiderült, hogy a válaszadók családjában közel állnak egymáshoz a generációk, hiszen 10-ből 9 felnőtt (91%) nyilatkozta azt, hogy alapvetően jól megértik egymást családjukban az idősebbek és a fiatalok. A családokban lévő nemzedékek közötti szoros kapcsolatot támasztja alá az is, hogy a családok háromnegyedében (74%) a család idősebb és fiatalabb tagjai legalább heti szinten találkoznak.

1. ábra. A családjukban alapvetően jól megértik egymást az idősebbek és a fiatalok, %

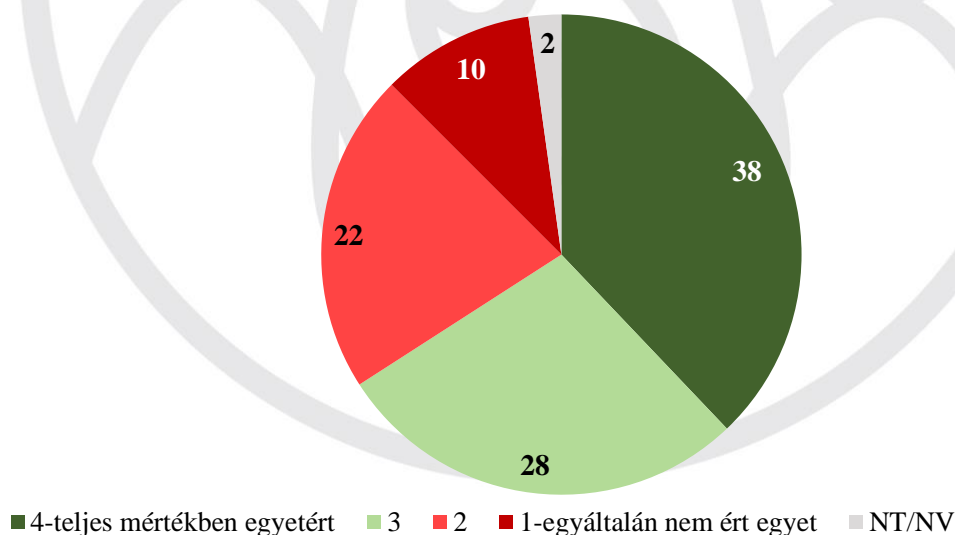

A férfiak és a nők között nem volt különbség, és hasonlóan értékelték a generációk szoros kapcsolatát (90-91%). A kor előrehaladtával némileg empatikusabbak a válaszadók, de jelentős különbséget nem találtunk, hiszen a fiatalok (18-29 évesek) 87%-a gondolta úgy, hogy jól megértik egymást az idősek és a fiatalok, míg a 65 év felettek között is rendkívül sokan (94%) vélekedtek ugyanígy. Szinte mindegyik kisgyermeket nevelő (97%) úgy gondolta, hogy jól megérti egymást az idősebb és fiatalabb generáció.

Családon belül a fiatalabbak és idősebbek közötti kapcsolattartást a nők és a férfiak némileg másként látják, az előbbiek 76%-a szerint találkoznak hetente, míg az utóbbiak 69%-a értett ezzel egyet. Úgy tűnik, hogy a feltehetően aktívabb életet élő fiatalok kevesebbet találkoznak az idősebb korosztállyal, kevesebb, mint kétharmaduk (63%) értett egyet azzal, hogy látják az idősebb korosztályt, ezzel szemben a nyugdíjasok 79%-a találkozik a fiatalabbakkal. A gyermekek számának emelkedése közelebb hozza egymáshoz a családokat, az egygyermekeseknek 75 %-a, a nagycsaládosoknak már 83%-a számolt be legalább heti szintű találkozásokról.

2. ábra. A családjukban az idősek támogatják a fiatalokat, %

Ahogy a családi kapcsolatok alapja egymás jó megértése, úgy járul hozzá a családi kötelék szorosságához - az aktív kapcsolattartás mellett - a családtagok kölcsönös segítségnyújtása,

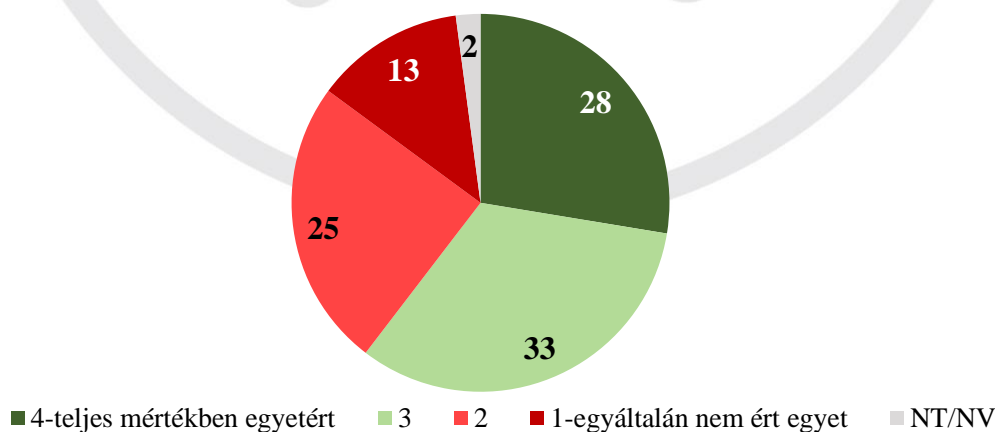
egymás támogatása, segítése. Ezért azt is megkérdeztük, hogy vajon a fiatalabb és idősebb korosztály mennyire számíthat a másakra, mennyire várhatják a másiktól a segítséget. Magyarországon a családon belül a fiatalok és az idősek kölcsönösen támaszkodhatnak egymásra, hiszen a válaszadók kétharmada (66%) nyilatkozott úgy, hogy az idősek támogatják a fiatalabb családtagokat és közel ugyanennyien (61%) állították, hogy a fiatalokra is számíthatnak az idősebbek a családjukban. (2. ábra, 3. ábra)

A férfiak és nők tulajdonképpen hasonlóan látják az idősek segítségnyújtását, hiszen kétharmaduk (65-66%) nyilatkozott arról, hogy támaszkodhatnak az idősebb családtagokra.

Az életkor emelkedésével egyre inkább úgy látják a válaszadók, hogy a családban támaszkodhatnak az idősekre, a legfiatalabb válaszadók 58%-a gondolta, míg a legidősebbnek már 74%-a. A válaszokból kiderül, hogy a gyermekesek (69%) és különösen a kisgyermeket nevelők (78%) azonban kiemelkedően számítanak, támaszkodnak a szüleik korosztályára.

Abban, hogy a fiatalokra mennyire lehet támaszkodni, némileg már bizonytalanabbak voltak a válaszadók, a férfiak közül 57% gondolta így, míg a nőknél 64%. A fiatalabb korosztály (18-29) háromnegyede véli úgy, hogy támogatják az idősebb családtagokat, legkevésbé pedig az 50-65 évesek látják így, 53% értett ezzel egyet. A kisgyermeket nevelők nem csak nagy számban gondolják azt, hogy számíthatnak a nagyszülőkre, hanem azt is, hogy a nagyszülők is számíthatnak a család fiatalabb tagjaira, háromnegyedük (75%) ért ezzel egyet. A nagycsaládosoknál (64%) inkább támogatják a fiatalok az időseket mint, az egy és két gyermeket nevelőknél (58%).

3. ábra. A családjukban a fiatalok támogatják az időseket,%

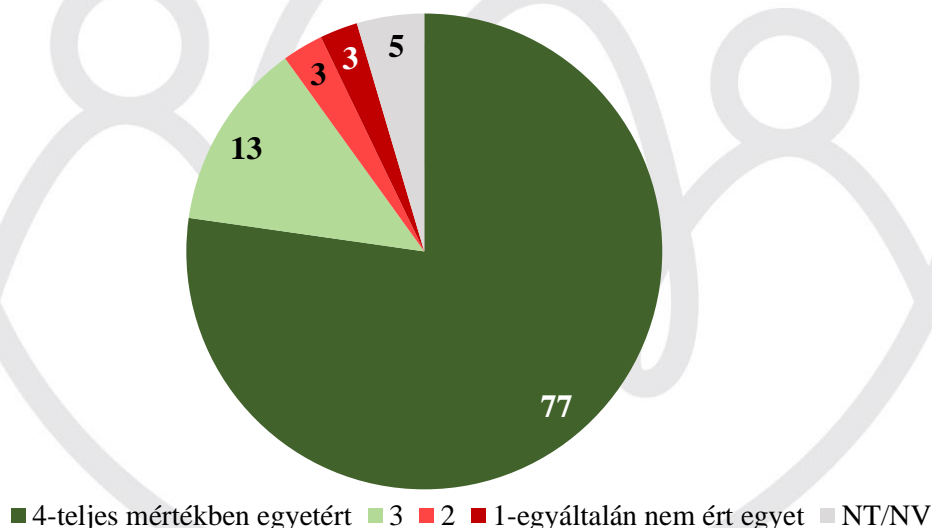

Nagyszülők a családban

A kutatás kiterjedt a személyes tapasztalatokra, a válaszadók saját családjában jellemző attitűdök vizsgálatára is, így megvizsgáltuk a családon belül a nagyszülőkkel való kapcsolatot. A magyarok szinte egyöntetűen (95%) azt vallják, hogy nagyon jó a gyermeknek, ha vannak nagyszülei. Ebben a kérdésben nincs különbség a válaszadók demográfiai csoportjaiban. Minden korosztályban, településtípusban, iskolai végzettség és családforma vagy foglalkoztatási státusz szerint nagyon hasonlóan gondolnak az emberek. A legfiatalabbak 96%-a és a legidősebb válaszadók 95%-a szerint is jó vagy nagyon jó, ha vannak nagyszülők a családban. Azoknak a túlnyomó többsége (95%) is egyetért ezzel, akiknek nincsen gyermekük. A válaszok közül kitűnnek a kisgyermeket nevelők, akik egyhangúlag nagyon jónak gondolják a nagyszülők jelenlétét a családban.

4. ábra. A családukbán a nagyszülők és az unokák viszonya kifejezetten jó, %

A válaszadók között nagy volt az egyetértés abban, hogy a családukbán az unokák-nagyszülők viszonya kifejezetten jó, tízből kilenc válaszadó (90%) ezt gondolta.

Ez a magas érték jellemzően nem egy távoli kapcsolatra utal, hiszen emellett a családok 78%-ban a gyermeknevelésben is aktívan részt vállalnak a nagyszülők. A férfiak és nők között nincs jelentős eltérés, a férfiak 77, a nők 80%-a ért ezzel egyet. Korcsoportos bontás szerint vizsgálva,

minél idősebb a válaszadó, annál inkább egyetértett az állítással, a 18-29 évesek 76%-a, míg a nyugdíjasok 84%-a gondolja így. A fővárosiaknál van a legkisebb a szerepe a nagyszülőknek a gyermeknevelésben (72%), míg más városban élő családokban a legaktívabbak a nagyszülők (81%). Az alapfokú végzettséggel rendelkezőknél (81%) némileg többen értettek ezzel egyet, mint a közép (76%) és felsőfokú végzettségűeknél (79%). A nagycsaládosoknál nagyobb mértékben vesznek részt a nagyszülők a gyermeknevelésben (81%), mint az egy-kétgyermekeseknél (78-77%).

A kutatás eredményei alapján elmondható, hogy nem csak az unoka számára jó, ha van nagyszülő a családban, hanem meglehetősen nagy az egyetértés a magyarok között arról is, hogy a nagyszülők számára az unoka örömforrást jelent. Gyakorlatilag mindenki így gondolja, a válaszadók 98%-a értett egyet az állítással. Mindössze a 50-65 évesek (95%), a fővárosiak (95%) között látható valamivel kisebb arány, ezzel szemben a kisgyermeket nevelők közül mindenki egyetértett az állítással.

A nagyszülőkkel való kapcsolattartás, találkozás gyakorisága változó lehet. A válaszadók közel kétharmada (61%) tartja jónak vagy nagyon jónak a többgenerációs háztartást, azonban az intenzív találkozást, és minél sűrűbb személyes kapcsolatot jóval többen támogatják. A magyarok legnagyobb arányban a napi (78%) vagy a heti (80%) találkozást tartják ideálisnak. Az ennél ritkább, havi kapcsolattartásról már csak 47%-uk, míg az évi egy-két alkalomról mindössze 8%-uk nyilatkozott támogatólag. Tehát a gyakori kapcsolattartást fontosnak tartották a válaszadók.

A napi kapcsolatot a nők (81%), az idősebbek (84%), a községekben élők (83%), a gyermekesek (79%), a nagycsaládosok (82%), kisgyermeket nevelők (82%) támogatják leginkább. Minél kisebb településen él valaki, annál inkább így vélekedik, Budapesten már csak 71% ért egyet ezzel.

A heti rendszerességű találkozást legnagyobb arányban a nők (83%), a 65 év felettiak (83%), a nagyobb városokban élők (83%), a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (87%), a kétgyermekesek (80%), az elváltak (83%) és a nyugdíjasok (84%) gondolják jónak vagy nagyon jónak. A férfiak (75%) némileg elmaradnak a nők válaszaitól és a nagyvárosokban ezt

KINCS

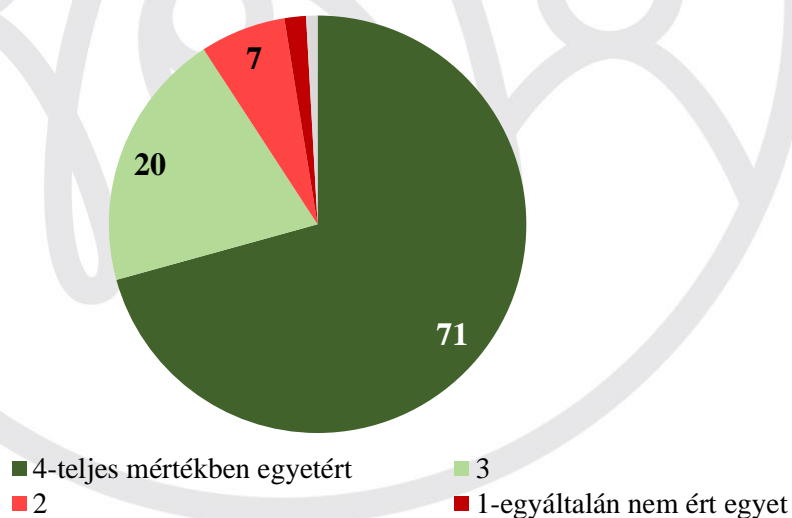
KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
É S A CSALÁDOKÉRT

tartják a legideálisabbnak, hiszen Budapesten a válaszadók 82%-a, más nagyvárosokban pedig 83% ért ezzel az állítással egyet. Minél képzettebb valaki, annál inkább tartja jónak a nagyszülő és unoka heti találkozását, alapfokú és középfokú végzettséggel csak 77% gondolja így, szemben a felsőfokú végzettségűek 87%-val.

A havi találkozás leginkább a 18-29 éves korosztály (58%), a budapestiek (57%), a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (55%), az egyedülállók (56%) és a tanulók (76%) körében elfogadható. A kisgyermekes válaszadóknál a legalacsonyabb a támogatók aránya, csak alig harmaduk (38%) tartja megfelelőnek. Minél alacsonyabb valakinek a végzettsége, annál inkább elutasítja, az alapfokú végzettségűek 23%-a, a középfokúak 22%, míg a felsőfokúaknak csak 15%-a tartja rossz megoldásnak.

Az évenkénti egy-két alkalommal való találkozást a magyarok többsége elutasítja, a válaszadók (76%) nem ért ezzel egyet, és mindössze 8 % szerint jó, ha ritkán találkoznak a nagyszülők az unokákkal.

5. ábra. A gyereknevelésben a nagyszülőknek is fontos szerepük van, %

A válaszadók szerint a gyermeknevelésben a nagyszülőknek fontos szerepe van, 10-ből 9 felnőtt értett ezzel az állítással egyet. (91%). A nemek között is nagy volt az összhang, a férfiak 92%-a és a nők 91%-a vélekedett így. Az idősebbek inkább így gondolják, mint a legfiatalabb

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

válaszadók, de a 18-29 évesek között is 88%-os volt a támogatók aránya. A kisgyermeket nevelők közül szinte mindenki egyetért az állítással (97%).

A nagyszülők nevelésben betöltött fontos szerepe a válaszadók szerint elvitathatatlan. Emellett még kíváncsiak voltunk arra, hogy vajon a mennyire tartják megfelelőnek az emberek, ha ez a nevelés a lehető legközvetlenebb módon, több generáció együttélésével valósulhat meg.

Tíz felnőttből hat egyetért azzal, hogy egy gyermek számára ideális, ha többgenerációs családban él, ahol a szülők a nagyszülőkkel együtt nevelik a gyermeket (61%).

Fontos kiemelni, hogy a férfiak inkább jónak tartják ezt, mint a nők. Az előbbiek 66%, az utóbbiak 57%-a támogatja az állítást. A legfiatalabb (18-29) és a legidősebb korosztály volt a leginkább egyetértő (67-67%), míg a középkorúak kevésbé támogatják (56- 60%). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők (67%) inkább látják a többgenerációs együttélés előnyeit, mint az alap- (59%) és középfokú végzettségűek (62%). A kisgyermeket nevelők a legelutasítóbbak, alig harmaduk (36%) örülne az ilyen együttélésnek.